

BÜLTEN

17 Ekim 2025

ANONİM ŞİRKETLERDE YÖNETİM KURULU VE PAY SAHİPLERİ İÇİN REKABET YASAĞI

Günümüz ekonomik düzeni, esas itibariyle liberal ekonominin benimsediği serbest rekabet ilkesine dayanmaktadır. Anayasa'nın 48. maddesi uyarınca herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme yapma özgürlüğüne sahiptir. Ancak, bu özgürlük sınırsız değildir; kanun koyucu, rekabetin kötüye kullanılmasını engellemek amacıyla bazı sınırlamalar öngörmüştür. Rekabet yasağı bu sınırlamalardan biridir ve mevzuatımızda farklı şekillerde karşımıza çıkmaktadır. Buna göre anonim şirketlerdeki yönetim kurulu üyeleri ile pay sahiplerinin rekabet yasağı kapsamında farklı yükümlülükleri söz konusu olup bu bültende, rekabet yasağının hem yönetim kurulu üyeleri hem de pay sahipleri bakımından sorumlulukları ele alınacaktır.

I. Yönetim Kurulu Üyeleri

Anonim şirketlerde yönetim yetkisini elinde bulunduran kişilerin, şirketin faaliyet alanına giren işlerde şirketten bağımsız biçimde ticari faaliyette bulunmaları veya benzer alanlarda çalışan başka bir ticari işletmeye dahil olmaları kural olarak yasaktır. Bu yasağın temelinde, yönetim kurulu üyelerine yüklenen özen ve sadakat borcu yer almaktadır. Nitekim Türk Ticaret Kanunu'nun (TTK) 369. maddesinde, yönetim kurulu üyeleri ile yönetimden sorumlu kişilerin görevlerini özenle yerine getirmek ve şirketin çıkarlarını dürüstlük kuralı çerçevesinde korumakla yükümlü oldukları açıkça ifade edilmiştir.

Ayrıca, yönetim kurulu üyelerinin görevleri gereği edindikleri şirket sırlarını kendi lehlerine veya başka bir şirketin yararına kullanmalarının önüne geçilmesi de bu düzenlemenin amacını oluşturmaktadır. TTK m. 369 hükmü uyarınca yönetim yetkisinin muhafaza müdürleri devredilmiş olması hâlinde dahi, bu kişiler de özen ve sadakat borcuna tabidir; dolayısıyla rekabet yasağı onlar açısından da geçerlilik kazanır.

TTK m. 396/1'e göre, "Yönetim kurulu üyelerinden biri, genel kurulun izni olmaksızın şirketin işletme konusuna giren bir ticari işlemi kendi veya başkası hesabına yapamayacağı gibi, aynı tür ticari işlemlerle uğraşan bir şirkete sınırsız sorumlulukla ortak olamaz." Bu hükmü ihlal eden yönetim kurulu üyeleri hakkında şirketin tazminat talep etme veya yapılan işlemi şirket adına yapılmış sayma hakları bulunmaktadır.

Bu düzenleme, yönetim kurulu üyeleri açısından getirilen rekabet yasağının emredici nitelikte olmadığını göstermektedir. Bir hukuk kuralının emredici sayılabilmesi için tarafların aksini kararlaştıramaması gerekir. Oysa TTK m. 396'da genel kurul kararıyla bu yasağın kaldırılabileceği öngörülmüştür. Bu nedenle, yönetim kurulu üyeleri bakımından rekabet yasağının istisnai olarak kaldırılması hukuken mümkündür.

Madde kapsamında iki tür davranış yasaklanmıştır. İlki, "şirketin işletme konusuna giren ticari iş türünden işlem yapılması"dır. Burada amaç, yönetim kurulu üyesinin şirketin faaliyet gösterdiği alanda ticari kazanç elde edecek iş ve işlemlerden uzak durmasını sağlamaktır. Bu bağlamda, rekabet yasağının kapsamı esas sözleşmede sayılan tüm konularla değil, şirketin fiilen yürüttüğü faaliyet alanlarıyla sınırlıdır.

İkinci yasak türü ise, "aynı tür işlerle uğraşan bir şirkete sorumluluğu sınırsız ortak olarak girilmesi"dir. Bu hükümle, yönetim kurulu üyesinin şirketle aynı alanda faaliyet gösteren adi, kolektif veya komandit şirkete sınırsız sorumlu ortak olarak katılması engellenmiştir. Buna karşın, sınırlı sorumlu ortak sıfatıyla anonim, limited veya komandit şirkete komanditer ortak olarak katılması bu yasağın kapsamına girmez.

Yönetim kurulu üyesi rekabet yasağını ihlal ederse, şirketin üç farklı seçeneği vardır: tazminat talep etmek, yapılan işlemi şirket adına yapılmış saymak veya üçüncü kişi lehine doğan menfaatlerin şirkete ait olduğunu ileri sürmek. Bu seçimlik haklar, rekabet yasağını ihlal etmeyen diğer yönetim kurulu üyeleri tarafından kullanılabilir.

Son olarak, TTK m. 396/3 uyarınca bu haklar belirli sürelerle sınırlandırılmıştır. Diğer üyelerin ihlali öğrendikleri tarihten itibaren üç ay, her hâlde fiilin gerçekleşmesinden itibaren bir yıl içinde bu hakların kullanılmaması durumunda talepler zamanaşımına uğrar.

II. Pay Sahipleri

TTK hükümleri incelendiğinde, anonim şirketlerde kanuni rekabet yasağının yalnızca yönetim kurulu üyeleri için öngörüldüğü, pay sahipleri için böyle bir yükümlülüğün mevcut olmadığı görülmektedir. Zira, kanun koyucu rekabet yasağını yalnızca yönetim kurulu üyeleri bakımından açıkça düzenlemiş, pay sahiplerini bu kapsam dışında bırakmıştır. Bu noktada doktrin ikiye ayrılmakta bir grup pay sahiplerinin rekabet yasağına tabii olmadığını bir kısmı ise tabii olduğunu belirtmektedir. Bu noktada tartışmalara son vermek adına rekabet yasağı olmasının istendiği durumlarda ortaklar arasında hissedarlar sözleşmesi imzalanarak şirket açısından kesin bir çözüm getirilebilmektedir.

Pay sahibinin, şirketi zarara uğratacak veya dürüstlük kuralına aykırı davranışlardan kaçınması beklenir; ancak bu durum "sadakat borcu" değil, Türk Medeni Kanunu'nun 2. maddesinde düzenlenen dürüstlük kuralı çerçevesinde değerlendirilmektedir.

Pay sahiplerinin kanunen rekabet yasağına tabii olmaması, sözleşme yoluyla böyle bir yükümlülük getirilemeyeceği anlamına gelmemektedir. TTK m. 329/2 uyarınca pay sahiplerinin şirkete karşı sorumluluğu, yalnızca taahhüt ettikleri sermaye borcuyla sınırlıdır. Bu noktada hissedarlar sözleşmesi ile pay sahiplerine ek borçlar ve rekabet yasağı gibi hususlar eklenebileceği gibi ortakların rekabet yasağına tabii olmadığına ilişkin de maddeler eklenebilir.

Ancak, rekabet yasağının sözleşmeyle getirildiği noktada dahi, bunun süre, yer ve konu bakımından makul biçimde sınırlandırılmış olması gerekir. Bu sınırlamaları içermeyen sözleşmeler geçersiz sayılacaktır. Nitekim Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 11.06.2015 tarihli, 2014/11565 E., 2015/8187 K. sayılı kararında, 15 yıllık rekabet yasağı süresinin ekonomik özgürlüğü aşırı ölçüde kısıtladığı gerekçesiyle geçersiz olduğuna hükmedilmiştir. Öte yandan şirkette ortak olduğu süre boyunca ve ortaklıktan ayrıldıktan sonraki 2 ila 5 yıl arası rekabet edemeyeceğine ilişkin hükümler hissedarlar sözleşmesi ile düzenlenebilmektedir.

III. Sonuç

Anonim şirketlerde yönetim kurulu üyeleri, kanundan kaynaklanan rekabet yasağına tabidir. Ancak bu yasak mutlak nitelikte olmayıp, genel kurulun izniyle kaldırılabilir. Yönetim görevlerinin üçüncü kişilere devredilmesi hâlinde, bu kişiler de aynı rekabet yasağı yükümlülüğüne tabi olurlar.

Buna karşılık, yönetsel görevleri bulunmayan pay sahipleri bakımından kanuni bir rekabet yasağı veya sadakat borcu direkt olarak öngörülmemiştir. Pay sahiplerinin şirketle rekabet teşkil edecek faaliyetlerde bulunmaları bazı durumlarda dürüstlük kuralı sınırları içinde değerlendirilebilir. Başka bir ifadeyle, pay sahibi, şirketin menfaatine zarar vermedikçe ve haksız rekabet oluşturmadıkça, aynı alanda faaliyette bulunabilir. Bu durumda pay sahipleri için diğer ortakların rekabet yasağı talep ettiği hallerde hissedarlar sözleşmesi ile pay sahipleri için kanuna ek olarak daha kapsamlı rekabet yasakları düzenlenebilmektedir.

